

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله

شناسایی و اولویت‌بندی عوامل موثر بر اجرای تغییر برنامه درسی در دوره ابتدایی

علی بیرمی‌پور^۱

کلید واژه‌ها: اجرای تغییر، برنامه درسی، دوره ابتدایی

مقدمه

یکی از عمده‌ترین مشکلاتی که در حال حاضر اجرای تغییر برنامه درسی با آن مواجه است مشکل اجرای برنامه درسی قصد شده می‌باشد. به عبارت بهتر، خط مشی‌ها و اهدافی را که سیاست‌گذاران در راستای تغییر برنامه درس به دنبال آنند در اجرا با مشکلات فراوانی روبروست. در واقع فاصله بین برنامه درسی قصد شده و اجرا شده زیاد است. براساس گفته تاشمن و وایلی^۲ (۱۳۷۸) اشتباه بزرگ این است که تنها بر محتوی تغییر تکیه و تأکید شود و از روند اجرایی آن غافل ماند. اهمیت فرایندی که تغییر را اداره می‌کند، همسنگ خود اندیشه تغییر است. بنابراین، از آنجا که از نظر صاحب نظران اولین راهکار ممکن برای غلبه بر مشکلات فراروی نوآوری‌های آموزشی دستیابی به نتایج لازم پژوهشی در جهت شناخت موانع موجود بر سر راه این نوآوری‌های آموزشی می‌باشد (منطقی، ۱۳۸۵). دستیابی به نتایج پژوهش‌هایی از این قبیل برای اجرای تغییر برنامه های درسی ضروری است. بر همین اساس این پژوهش قصد دارد عوامل موثر بر اجرای تغییر برنامه درسی در دوره ابتدایی را شناسایی کند تا با اولویت‌بندی عوامل مذکور گامی موثر در جهت بهبود اجرای تغییر برنامه درسی در دوره ابتدایی کشور برداشته شود.

مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر اجرای تغییر برنامه‌های درسی عبارتند از: هماهنگ سازی عناصر برنامه درسی از قبیل کتاب- های درسی (وودوارد^۳، ۱۹۹۳)، و ارزشیابی (چنگ و همکاران^۴، ۲۰۰۴)، با اهداف برنامه درسی، ارتقای مستمر دانش و مهارت مجریان (ریچارد و فارل^۵، ۲۰۰۵)، فراهم سازی منابع انسانی، مالی و مواد آموزشی (کارلس^۶، ۱۹۹۹)؛ ایجاد فرهنگ مساعد تغییر در مدرسه (هو^۷، ۲۰۰۲ و مک‌کای^۸، ۲۰۰۳) و نظر خواهی از تمام افراد در حین سیاست‌گذاری برنامه‌های درسی جدید (اسلیوان^۹، ۲۰۰۲). همچنین، حمایت از مدیران و کارگردانان برنامه‌ها (برمن و ویلیامز و همکاران^{۱۰}، ۱۹۹۴)، رهبری و مدیریت اثربخش فرایند اجرای تغییر (فولن، ۲۰۰۵)، برقراری شیوه‌های ارتباطی مناسب برای تبادل اطلاعات (فولن، ۲۰۰۷)، مناسب بودن زمینه‌های فرهنگی و روانی جامعه بر اجرای تغییرات (دافور و همکاران^{۱۱}، ۲۰۰۶) نیز از جمله عوامل موثر بر اجرای تغییر در برنامه‌های درسی می‌باشند. به علاوه، نگاه نظام‌مند به اجرای اصلاحات از سوی دست اندرکاران (محقق معین، ۱۳۸۵ و واحدی، ۱۳۸۷)، فراهم سازی فرصت کافی برای تشریک مساعی معلمان (فولن، ۲۰۰۶)، همکاری شورای مدرسه با اجرای تغییر

^۱ نویسنده مسؤول، دکتری برنامه‌ریزی درسی و عضو هیأت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز (a_b_613@yahoo.com)

^۲-Tachman & Wailly

^۳ - Woodward

^۴ - Cheng et al

^۵ - Richard & Farrell

^۶ - Carless

^۷ - Hu

^۸ - McKay

^۹ - O`Sullivan

^{۱۰} - Williams et al

^{۱۱} - Dufour et al

(مک‌آدامز^۱، ۲۰۰۶)، عقاید معلمان در زمینه ایجاد تغییر (فارل^۲، ۱۹۹۹ و پیکوک^۳، ۲۰۰۱)؛ نگرش‌های معلمان نسبت به تغییر تغییر (گاهین و مایهیل^۴، ۲۰۰۱) و دانش و مشارکت معلمان در تغییر (لیت‌وود^۵، ۲۰۰۵) از دیگر عوامل موثر در اجرای تغییر برنامه‌های درسی می‌باشند.

روش

روش پژوهش بر حسب هدف تحقیق، کاربردی و بر حسب نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی-پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری آن شامل کلیه معلمان و مدیران مدارس ابتدایی کشور می‌باشد. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای استفاده شده؛ نخست استانهای کشور بر حسب موقعیت جغرافیایی در شش گروه سازماندهی شدند. سپس از هر گروه به شیوه تصادفی یک استان انتخاب گردید. با توجه به این که بر اساس جدول کرجسی و مورگان برای جامعه تحقیق ۱۰۰۰۰۰ نفر به بالا، تعداد نمونه ۳۸۴ نفر کافی می‌باشد تعداد کل نمونه لازم ۳۹۰ نفر محاسبه گردید. در ادامه با در نظر گرفتن درصد و نسبت حجم نمونه در جامعه آماری معلمان و مدیران به صورت تصادفی انتخاب شدند. ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی در محیط نرم افزار SPSS انجام شد.

یافته‌ها

به منظور شناسایی عوامل موثر بر اجرای اجرای تغییر برنامه درسی آزمون فرض آماری میانگین یک جامعه (μ_x) به کار رفت. از آنجاکه سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده این امر نشان دهنده موثر بودن عوامل شناسایی شده بر اجرای تغییر برنامه درسی در دوره ابتدایی کشور است (جدول ۱).

جدول ۱: نتایج به دست آمده از بررسی سوالات فرعی ۱ تا ۴

سوال پژوهشی	آماره آزمون t	سطح معناداری	تصمیم‌گیری
سوال (۱) فرعی	۶۰/۸۳۴	۰/۰۰۰۱	موثر بودن "عوامل مدیریتی" بر اجرای تغییر برنامه درسی
سوال (۲) فرعی	۴۱/۴۲۱	۰/۰۰۰۱	موثر بودن "عوامل مرتبط با معلم" بر اجرای تغییر برنامه درسی
سوال (۳) فرعی	۳۷/۴۵۵	۰/۰۰۰۱	موثر بودن "عوامل فیزیکی و روانی" بر اجرای تغییر برنامه درسی
سوال (۴) فرعی	۲۹/۹۱۱	۰/۰۰۰۱	موثر بودن "عوامل ایجاد کننده جو تعامل و تشریک مساعی" بر اجرای تغییر برنامه درسی

به منظور تعیین الویت‌بندی و معناداری عوامل تأثیرگذار بر اجرای تغییر برنامه درسی آزمون فریدمن انجام شد. مقدار عدد معناداری ۰/۰۰۰۱ می‌باشد و از معیار قضاوت محقق کمتر است؛ بنابراین، فرض H₀ در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می‌شود و نتیجه می‌گیریم که از بعد اهمیت و تأثیرگذاری بین عوامل موثر بر اجرای تغییر برنامه درسی تفاوت معناداری وجود دارد. "عوامل مدیریتی" با میانگین رتبه ۳، "عوامل مرتبط با معلم" با میانگین رتبه ۲/۶۳، "عوامل فیزیکی و روانی" با میانگین رتبه ۲/۴۴ و "عوامل ایجاد کننده جو تعامل و تشریک مساعی" با میانگین رتبه ۱/۹۳ به ترتیب دارای بیشترین الویت می‌باشند (جدول ۲).

جدول ۲: نتایج آزمون فریدمن برای تعیین معناداری رتبه‌بندیها و اولویت‌بندی آنها

¹ - McAdams

² - Farrell

³ - Peacock

⁴ - Gahin & Myhill

⁵ - leithwood

میانگین رتبه		عوامل	
۳		عوامل مدیریتی	
۲/۶۳		عوامل مرتبط با معلم	
۲/۴۴		عوامل فیزیکی و روانی	
۱/۹۳		عوامل ایجاد کننده جو تعامل و تشریک مساعی	
p=۰/۰۰۰۱	df=۳	$\chi^2 = ۱۲۹/۵۳۳$	n=۳۳۶

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش نشان داد که (۱) عوامل مدیریتی، (۲) عوامل مرتبط با معلم، (۳) عوامل فیزیکی و روانی و (۴) عوامل ایجاد کننده جو تعامل و تشریک مساعی بر اجرای تغییر برنامه درسی در مدارس دوره ابتدایی کشور موثرند. بعلاوه، از میان چهار دسته عوامل کلی، "عوامل مدیریتی" بیشترین تأثیر را بر اجرای تغییر برنامه‌های درسی در مدارس دوره ابتدایی کشور داشته‌اند و به ترتیب "عوامل مرتبط با معلم"، "عوامل فیزیکی و روانی" و "عوامل ایجاد کننده جو تعامل و تشریک مساعی" در اولویت‌های بعدی قرار دارند. بر همین اساس پیشنهاد می‌گردد، مسؤولان و دست‌اندرکاران آموزش و پرورش با برنامه‌ریزی‌های صحیح و علمی با در نظر گرفتن این اولویت بندی‌ها به این دسته عوامل توجه ویژه مبذول دارند.

منابع

- تاشمن، مایکل و ایلی، چارلز (۱۳۷۸). *نوآوری بستر پیروزی* (ع. خوی‌نژاد، مترجم). تهران: موسسات خدمات فرهنگی رسا. تاریخ انتشار اثر اصلی (۱۹۹۶). <http://bahar.blogfa.com/post-26.aspx>.
- محقق معین، محمدحسن (۱۳۸۵). *بهبود نظام آموزشی تنها از طریق اصلاح ارزشیابی تحصیلی ممکن نیست*. همایش نوآوری‌های آموزشی در دوره ابتدایی.
- منطقی، مرتضی (۱۳۸۵). *بررسی چالش‌های فراروی نوآوری‌های آموزشی*. تهران: اولین همایش ملی نوآوری‌های آموزشی، ۲۴-۳۸.
- واحدی، محمدتوفیق (۱۳۸۷). *ارزشیابی توصیفی (فرایند-فرآورده)*. در ح، مهرداد؛ ع، قدم پور؛ ح، جزایری و ع، راست خانه (ویراستاران علمی). میزان هماهنگی و انطباق طرح ارزشیابی توصیفی با برنامه‌ی درسی و مهارت‌های معلمان (۱۶۹-۱۹۰). خرم‌آباد: انتشارات شاپور خواست.
- Berman, P., & McLaughlin, M. W. (1980). Factors affecting the process of change, In M. M. Milstein (Ed.), *Schools, conflict and change* (pp. 57-71), New York: Teachers Collage Press.
- Carless, D. (1999). Factors affecting classroom implementation: Task-based curriculum renewal in Hong Kong. *International Journal of Educational Reform*, 8(4), 374-382.
- Cheng, I., & Watanabe, Y. with Curis, A. (Eds.). (2004). *Washback in language testing: Research context and methods*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates
- Dufour, R., Eaker, R. & Many, T. (2006). *Learning by doing: A handbook for professional learning communities at work*. Bloomington, IN: Solution Tree.
- Farrell, T. S. C. (1999). The reflective assignment: Unlocking pre-service English teachers' beliefs on grammar teaching. *RELC Journal*, 30(2), 1-17.
- Fullan, M. (2005). *Leadership and sustainability*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Fullan, M. (2006). *Turnaround leadership*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Fullan, M. (2007). *The new meaning of educational change* (4th ed.). New York: Teacher Collage Press.
- g: A longitudina Leithwood, K. (2005). *Teacher working condition that matter*. Toronto: Elementary Teachers Federation of Ontario.
- Gahin, G., & Myhill, D. (2001). The communicative approach in Egypt: Exploring the secrets of the pyramids. *TEEL Web Journal*, 1(2). Retrieved July 24, 2003, from http://www.teflweb-j.org/v1n2/Gahin_Myhill.html.
- Hu, G. W. (2002). Potential cultural resistance to pedagogical imports: The case of communicative language teaching in China. *Language, Culture and Curriculum*, 15(2), 93-105.

- Woodward, A. (1993). Introduction: Learning from textbooks, In B. K. Britton, A. Woodward, & M. Binkley (Eds.). *Learning from textbooks: Theory and practice*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- McAdams, D. (2006). *What school boards can do*. New York: Teacher College Press.
- Mckay, S. (2003). Teaching English as an international language: The Chiean context. *English Language Teaching Journal*, 57(2), 139-148.
- Peacock, M. (2001). Pre-service ESL teachers` beliefs about second language learnin Leithwood, K. (2005). *Teacher working condition that matter*. Toronto: Elementary Teachers Federation of Ontario.
- stem, 29, 177-195

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله